

Функції соціального педагога

Посередник – вступає у взаємодію з батьками, членами адміністративного апарату навчально-виховного закладу, вчителями-предметниками, вихователями, технічними та іншими працівниками, представниками соціальних служб і громадських організацій, правоохоронних органів й органів влади тощо.

Адвокат – захищає інтереси дитини, її законні права та свободи на різних рівнях, у тому числі – перед батьками, педагогами, керівниками.

Управлінець – організовує, координує соціально-педагогічну діяльність у навчально-виховному закладі, контролює й регулює ефективність роботи інших агентів соціалізації дитини на основі аналізу їх діяльності в межах компетенції.

Організатор – організовує сумісну діяльність між дітьми та дорослими – стимулює взаємодію, сприяє ініціативі та творчості.

Консультант – допомагає вирішувати складні соціально-педагогічні проблеми дітям, керівникам, вчителям, вихователям, батькам, розвиваючи їх спроможність до самодопомоги.

Експерт – ставить соціальний діагноз, визначає методи і форми роботи з конкретним суб'єктом.

Конфліктолог – допомагає у вирішенні конфліктних ситуацій, що виникають між учасниками навчально-виховного процесу.

Терапевт – патрує сім'ю, працює над профілактикою та усуненням складних проблем, виконує реабілітаційні заходи.

Аніматор – сприяє виконанню особистістю позитивно-соціального призначення через стимулювання його до позитивних змін у собі.

Суспільний діяч – підтримує, розвиває та очолює соціальні ініціативи учасників навчально-виховного процесу щодо оздоровлення оточуючого середовища.

Напрями роботи

- Діагностична робота
- Консультативна робота
- Соціально-перетворювальна робота
- Профілактична робота
- Прогностична робота
- Організаційна робота
- Захисна

Види документації

I. Нормативно-правова документація

- Конвенція ООН про права дитини
- Етичний кодекс соціального педагога
- Посадова інструкція соціального педагога закладу освіти
- Положення про Психологічну службу системи освіти України в
- Накази МОНУ
- Наявність урядової та відомчої документації Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи, накази і розпорядження обласного департаменту, районного (міського) відділу освіти
- Інформаційно-методичні матеріали, інструкції, листи, що були підготовлені центром ППСР, районним (міським) відділом освіти

II. Обліково-статистична документація

- 2.1. Облік товарно-матеріальних цінностей кабінету (паспорт кабінету).
- 2.2. Планування:
  - Річний план роботи, оформлений і затверджений в установленому порядку;
  - План роботи на місяць;
  - Журнал щоденного обліку роботи;
  - Журнал обліку соціально-перетворювальної роботи (індивідуальна, групова);
  - Журнал реєстрації звернень учнів, батьків, вчителів.
- 2.3. Звітність:
  - звіти за I і II півріччя, затверджених в установленому порядку;
  - звіти за участь або супроводження експериментальної роботи;
  - звіти за конкретні види роботи або програми (якщо є).
- 2.4. матеріали експертизи діагностичного і колекційного інструментарію.

III. Матеріали для службового користування

- індивідуальна картка соціально-педагогічної роботи з учнем;
- соціальні паспорти класів;
- соціальний паспорт школи, навчального закладу;
- протоколи соціально-перетворювальної роботи;
- матеріали психолого-педагогічних консилиумів;
- тексти (ключі) тестових методик, опитувальники, анкети, бланки відповідей тощо;
- облікові картки соціального супроводу сімей дітей;
- акти обстеження матеріально-побутових умов проживання дітей;
- перелік суб'єктів соціально-педагогічної діяльності в районі, мікрорайоні навчального закладу;
- додаткова документація:
  - карта обліку неблагополучних сімей;
  - карта обліку дітей, схильних до правопорушень;
  - карта обліку дітей, які потребують соціальної допомоги;
  - банк даних дітей, які стоять на обліку (група ризику);
  - банк даних соціально незахищених категорій, тощо

Доступ до обліково-статистичних документів та документів службового користування регулюється соціальним педагогом відповідно до положень Етичного кодексу соціального педагога (за винятком офіційних звернень правоохоронних і судових органів).

IV. Довідково-інформаційні матеріали

- матеріали науково-практичних конференцій, семінарів, нарад;
- тематичні проспекти (буклети);
- доповіді, виступи на педрадах;
- навчально-тематичні плани роботи з учнями (дітьми), педагогами, батьками;
- матеріали консультацій, виховних годин перед всіма учасниками навчально-виховного процесу.

V. Навчально-методичні матеріали

- наявність і якість методичних матеріалів (підручники, методичні посібники тощо);
- збірники методичних рекомендацій;
- навчальні програми (факультативи, гуртки тощо);
- фахові періодичні видання;
- довідково-інформаційні матеріали (довідники, словники);
- діагностичний інструментарій, рекомендований для використання соціальним педагогом (банк діагностичних методик);
- банк корекційних методик (програми, розвивальні заняття тощо);
- методичні розробки з окремих напрямів роботи соціального педагога;
- інформація про методичні наради, курси, ін.. зібрання;
- матеріали про участь соціального педагога у міжнародних, національних, регіональних програмах і проектах.

VI. Умови роботи

- наявність кабінету, графіку роботи;
- оформлення кабінету (дизайн);
- матеріально-технічне оснащення (оргтехніка, канцелярське приладдя, меблі, стенди).

VII. Додаткова інформація

- список телефонів (адреси) місцевих спеціалізованих центрів, служб, консультацій медико-психолого педагогічного профілю;
- список телефонів (адреси) місцевих, обласних державних і недержавних установ, органів, служб, що займаються соціально-правовим захистом дітей;
- список телефонів (адреси) районного (міського), обласного центрів практичної психології і соціальної роботи (методистів психологічної служби).

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС СПЕЦІАЛІСТІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи (соціальних працівників і соціальних педагогів) України — це документ, який орієнтує на здійснення соціальної роботи у багатьох функціональних сферах з метою розвитку потенціалу та можливостей особистості, а також задоволення людських потреб.

В Етичному кодексі спеціалістів із соціальної роботи України визначено положення, які є для фахівців принциповими орієнтирами з питань професійної діяльності, виконання службових обов'язків, організації взаємодії з клієнтами. У документі визначено шляхи розв'язання моральних проблем та прийняття найбільш адекватного професійного рішення з етичних питань.

В основу Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України покладений вітчизняний досвід і міжнародні етичні принципи й стандарти соціальної роботи, що визначені на загальних зборах Міжнародної Федерації соціальних працівників (IP8\У у м. Коломбо (Шрі-Ланка) 6—8 липня 1994 р.).

Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України містить:

етичні принципи діяльності спеціалістів із соціальної роботи, перелік базових етичних ідей і традицій, що стають підґрунтям для прийняття етичного рішення в соціальній роботі;

норми етичної поведінки спеціалістів із соціальної роботи (основа професійної діяльності).

Етичні принципи діяльності спеціалістів із соціальної роботи

- 1. Повага до гідності кожної людини.** Кожна людина є неповторною та унікальною, що необхідно враховувати соціальним працівникам, не допускаючи жодного вияву зневаги до особистості. Кожна людина має право на самореалізацію, яка не призводить до порушення подібних прав інших людей. Соціальна робота є несумісною з прямим чи опосередкованим примусом клієнтів до будь-яких дій, навіть на користь клієнта або його близького соціального оточення.
- 2. Пріоритетність інтересів клієнтів.** Спеціалісти із соціальної роботи спрямовують усі свої зусилля, знання та навички на допомогу окремим громадянам, сім'ям, групам, спільнотам та громадам для їх удосконалення, а також з метою розв'язання конфліктів та подолання їх наслідків.
- 3. Толерантність.** Спеціалісти із соціальної роботи є толерантними до різних емоційних проявів клієнтів, мають належний рівень професійної підготовки, за будь-яких обставин зберігають рівновагу, терпимість. Спеціалісти із соціальної роботи приймають проблеми й обставини клієнтів незалежно від їхнього способу життя, поведінки, соціального й національного походження, статі тощо.
- 4. Довіра та взаємодія у вирішенні проблем клієнта.** Спеціалісти із соціальної роботи співпрацюють з клієнтами, намагаючись розв'язувати будь-які завдання найкращим чином з метою задоволення інтересів клієнтів. Спеціалісти із соціальної роботи сприяють добровільній участі клієнтів у процесі надання соціальної послуги. Спеціалісти із соціальної роботи мають сприяти максимальній самостійності клієнтів у розв'язанні їхніх соціальних проблем та в діях у відповідних соціальних ситуаціях. Фахівці із соціальної роботи створюють доброзичливу атмосферу спілкування з клієнтом. Довіра до фахівця із соціальної роботи є необхідною умовою результативної соціальної діяльності.
- 5. Доступність послуг.** Спеціалісти із соціальної роботи надають допомогу кожному, хто звертається до них за захистом, підтримкою, консультацією або порадою, без будь-якої дискримінації на підставі статі, віку, фізичних або розумових обмежень, соціальної чи расової приналежності, віросповідання, мови, політичних поглядів, сексуальної орієнтації.
- 6. Конфіденційність.** Спеціалісти із соціальної роботи в будь-якій соціальній ситуації інформують клієнтів про те, як забезпечується конфіденційність, для чого вона необхідна, а також про обмеження щодо її дотримання. Обов'язок спеціалістів із соціальної роботи — бути конфіденційними, що виключає можливість розголошення будь-яких відомостей про клієнтів, за винятком тих випадків, коли це робиться за їхньої згоди чи у встановленому законом порядку.
- 7. Дотримання норм професійної етики.** Спеціалісти із соціальної роботи сприяють формуванню та реалізації заходів у межах соціальної політики, забезпеченню добробуту людини, спільноти, громади, несуть відповідальність за розвиток та дотримання професійних норм у розв'язанні практичних завдань соціальної роботи.

Норми етичної поведінки спеціалістів із соціальної роботи

Норми етичної поведінки спеціалістів із соціальної роботи є основою їхньої професійної діяльності згідно із загальнолюдськими цінностями та етичними принципами соціальної роботи.

1. Етична поведінка стосовно професії

- **Дотримуватися** Етичного кодексу, діяти відповідно до принципів і норм етичної поведінки.
- **Підвищувати** якість та ефективність соціальних послуг, розвивати професіоналізм соціальної роботи, залучаючи волонтерів (добровільних помічників) до виконання посильних для них завдань.
- **Нести відповідальність** за клієнтів у рамках обмежень, встановлених етичними положеннями цього кодексу.
- **Визначати і з'ясовувати** характер та причини індивідуальних, сімейних, групових соціальних проблем, проблем територіальної громади та глобальних соціальних проблем.
- **Підвищувати статус** соціальної та соціально-педагогічної роботи.
- **Стимулювати розробку та впровадження** соціальних технологій, методів, методик, програм, що спрямовані на покращення якості життя людини, сім'ї, групи людей, громади, спільноти та суспільства.
- **Визнавати пріоритети** професійної відповідальності над власними інтересами.
- **Роз'яснювати** призначення та завдання професійної соціальної та соціально-педагогічної роботи.

2. Етична поведінка стосовно колег

- *Визнавати різні точки зору й форми практичного досвіду колег із соціальної роботи та інших фахівців, лаконічно й коректно висловлювати критичні зауваження та пропозиції.*
- *Піддавати конструктивному аналізу професійні дії колег, теоретичні та методичні засади їхньої професійної діяльності.*
- *Створювати й систематично використовувати можливості, умови для обміну знаннями, досвідом і поглядами з колегами із соціальної роботи, фахівцями інших галузей, волонтерами з метою вдосконалення власної практики роботи та збагачення інтелектуальних ресурсів професійної групи.*
- *Підтримувати діяльність легалізованих професійних об'єднань та асоціацій у довільній формі індивідуальної участі та відповідно до вимог чинного законодавства.*
- *Обстоювати професійну честь і гідність своїх колег, не допускати упередженої критики на їхню адресу та щодо професії взагалі.*
- *Звертати увагу відповідних організацій на будь-які порушення положень цього Кодексу в межах і поза межами посадових обов'язків.*

Етична поведінка стосовно клієнтів

- **Поважати особистість клієнта і гарантувати захист його гідності та прав** незалежно від походження, статі, віку та внеску в суспільний і соціальний розвиток.
- **Намагатися зрозуміти** кожного клієнта, з'ясувати всі чинники щодо проблеми, яка виникла, пропонувати оптимальні види професійної діяльності або соціальної послуги.
- **Безпека клієнтів** є першою умовою здійснення діяльності спеціалістів із соціальної роботи.
- **Допомагати** всім клієнтам рівною мірою, брати на себе відповідальність за свої особисті дії.
- **Підтримувати** право клієнта на взаємодію, яка базується на довірі, співчутті та збереженні конфіденційності.
- **Клієнти мають право** на зміну власних переконань і уподобань без будь-якого тиску з боку соціальних працівників (крім соціальних ситуацій, коли клієнти не усвідомлюють небезпеки для самих себе та близького соціального оточення).
- **Визнавати і поважати наміри**, відповідальність клієнтів щодо прийнятого рішення.
- Якщо неможливо надати відповідну соціальну послугу, спеціалісти із соціальної роботи зобов'язані повідомити про це клієнтів таким чином, щоб залишити за ними право на свободу дій.

Етична поведінка стосовно взаємодіючих організацій

- *Співпрацювати* з тими установами та організаціями, наміри й діяльність яких спрямовані на надання соціальних послуг, використовувати
- досвід їх роботи як ресурсну можливість для підвищення якості допомоги клієнтам.
- *Підтримувати та популяризувати партнерські стосунки* між організаціями, що здійснюють соціальну діяльність у громаді, в суспільстві.
- *Забезпечувати професійну звітність* перед клієнтами та громадськістю стосовно ефективності й продуктивності роботи шляхом періодичних публічних оглядів якості, результативності та ефективності послуг, що надаються.

Особистісні риси соціального педагога

- Прагнення до професійного зростання
- Конкурентноздатність
- Креативність
- Активність та ініціативність
- Мобільність
- Емпатійність
- Комунікативність
- Стресостійкість
- Віра у свої сили
- Впевненість
- Стресостійкість
- Любов до людей
- Альтруїзм
- Асертивність
- Вміння переконувати
- Оптимізм